

## **Sphinx | Tegenlicht Meet Up: De KlimaatZaak.**

2 november 2015

Moderator: George Vogelaar

Met: Gerdo van Grootheest (wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen, Natuur en Milieu); Marjan Peeters (bijzonder hoogleraar Milieubeleid en Recht); Guido van Willigenburg (hoofd stafafdeling bedrijfscontrol bij WML); Ronald Wilmes (hoofd Vastgoed Maastricht University); Denis Florack (Directeur Facilitair Bedrijf MUMC+)

Publiek: 50

### **De duur van duurzaamheid**

Van de nationale KlimaatZaak naar de ondertekening van de Maastrichtse Energie Akkoorden, dat is de route van vanavond. In de Tegenlicht aflevering volgen we advocaat Roger Cox tijdens de voorbereidingen van de rechtszaak die hij afgelopen zomer namens URGENDA en een groep burgers tegen de Staat aanspande om af te dwingen dat ze de CO2 uitstoot verder reduceert. Een rechtszaak die hij won - een unicum in de wereld - maar waartegen de staat in beroep is gegaan. George Vogelaar praat na afloop met de gasten over de zin en onzin van de Maastrichtse Energie Akkoorden (MEA), die aan het einde van de avond ondertekend zullen worden door de Universiteit Maastricht, MUMC+ en WML.

Want welk belang hebben de partijen bij het ondertekenen van de akkoorden, vraagt Vogelaar zich af. Zowel Van Willigenburg (WML), Wilmes (UM) als Florack (MUMC+) benadrukken de ambitie om duurzaamheid binnen hun organisaties te bevorderen. Door zelf energie op te wekken en bepaalde grondstoffen te gebruiken, zoals WML in toenemende mate doet. Door het bewustzijn onder UM medewerkers en studenten - die overigens zelf het initiatief de *Green Office* hebben ontwikkeld - te vergroten en te streven naar een jaarlijkse reductie van energieverbruik en zodoende te klimmen in de universitaire duurzaamheidsranking. Of door het revitaliseren van de eigen MUMC+ energiecentrale, waarbij een balans gezocht wordt tussen het tevreden houden van patiënten en het besparen van energie. Mensen komen namelijk “.. niet omdat we een energiebesparend ziekenhuis zijn, maar omdat er goede artsen zijn,” stelt Florack. Kortom, elke organisatie streeft ernaar om op zijn eigen wijze een steentje bij te dragen aan het milieu, en de MEA passen in dat straatje.

### **Een deuk in een pakje boter?**

Maar maken de drie partijen wel het verschil? Zijn lokale energie-akkoorden, in het licht van multinationale grootverbruikers van fossiele brandstoffen, enorme CO2 uitstoot van gecorrumpeerde dieselauto's en onze carnivore leefstijl, niet simpelweg een deuk in een pakje boter? Vogelaar vraagt Van Grootheest of het niet de grote industrieën zijn die je eigenlijk moet aanpakken. Van Grootheest legt uit dat de gemeente ervoor heeft gekozen om samen met partijen te inventariseren wat hun doelstellingen zijn en tegen welke problemen ze aanlopen. Wat daarbij opvalt is dat

er wel de wens is om met het onderwerp aan de slag te gaan, maar dat kennis gering is. Ook bij particulieren. Daarom wil de gemeente in de gebouwde omgeving mensen gaan uitdagen om ook hun steentje bij te dragen en ook een MEA te ondertekenen. Dat zal geen wonderen verrichten, maar wat Van Grootheest wil bereiken is dat mensen zich bewust gaan worden van hun omgang met energie. Maar blijft het dan bij een mooi gebaar, wil Vogelaar weten? Nee, stelt Van Grootheest, het moet wel verder gaan dan alleen een symbolische actie. De middelen om echt sancties op te leggen als het niet lukt ontbreken nog, maar dat gaat er mogelijk wel van komen. Kunnen we de ondertekenaars houden aan hun afspraken - zoals ook Cox heeft bedongen bij de rechter? Daar ziet Van Grootheest nog geen juridische mogelijkheden toe, anders dan dat je elkaar kunt aanspreken op het nakomen van afspraken.

### **De paradox**

Er zit een paradox in ons systeem. Politici willen scoren in de korte periode dat ze aan de macht zijn, terwijl de effecten van (soms impopulaire) klimaatmaatregelen vaak pas op lange termijn zichtbaar zijn. "Voor heel veel mensen voelt het nog als een ver-van-mijn-bed-show," concludeert Van Grootheest. De discussie over de plaatsing van windmolens in Maastricht is daar een voorbeeld van. Aan de ene kant vindt iedereen het belangrijk, maar liever niet in onze achtertuin. Hij vindt dat de gemeente en politici hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Ook in een stadje van 122.000 inwoners.

### **Van Maastricht naar Parijs**

Vanaf eind november vindt in Parijs een bijeenkomst op een geheel andere schaal plaats: de klimaatconferentie van de Verenigde Naties. Hoogleraar Marjan Peeters schuift aan om een Europees, rechtswetenschappelijk perspectief te bieden op de klimaatkwestie. Veel van wat er op zo'n top gebeurt vindt plaats achter gesloten deuren en is daardoor veelal onzichtbaar, zegt ze. Wat wetenschappers als Peeters kunnen doen is observeren en kijken wat er gebeurt bij de vele side-events: die zijn vaak interessanter dan het volgen van de politieke processen die vaak maar heel langzaam gaan.

Wat het moeilijk maakt om inzicht te krijgen in klimaatbeleid is dat er wereldwijd veel initiatieven zijn. Dat bevordert de transparantie niet en bemoeilijkt bovendien het bereiken van globale klimaatakkoorden. Helpt een lokaal initiatief als de MEA dan wel? Peeters legt uit dat het Europees klimaatrecht ingewikkeld in elkaar zit en dat er een vervreemding is tussen burgers en 'Brussel'. Er is afgesproken dat de uitstoot in 2020 met 20% gereduceerd moet zijn in de 28 lidstaten van de EU. Volgens de laatste cijfers zitten we al op 24%. Maar wat we ook zien is dat vanuit de klimaatwetenschap 20% reductie niet genoeg is. Gevolg: veel lokale en nationale initiatieven die bij elkaar opgeteld wel effect hebben, maar nog steeds veel te weinig.

## **Recht en democratie**

Vogelaar: "Vindt u het verstandig dat een rechter een uitspraak over klimaatbeleid doet?" Dat vindt Peeters lastig. Ze houdt zich al sinds 1987 bezig met het milieurecht en beschouwt de KlimaatZaak van Urgenda enerzijds als een succes. Maar vanuit haar positie als jurist is ze tegelijkertijd gevoelig voor machtsverdeling en democratie en het evenwicht tussen democratie en uitspraken van een rechter. Als het nu zou zijn dat de EU of Nederland werkelijk niks zouden doen, dan kun je je rechterlijk ingrijpen voorstellen. Maar Nederland werkt hard aan de reductie van uitstoot en dan wordt het ongemakkelijk dat er door de rechtsprekende macht wordt ingegrepen in een politiek proces. De rechter gaat hier op de stoel van de politicus zitten, en dat staat toch op gespannen voet met hoe wij de democratie hebben bedacht, zegt Peeters.

Daar is niet iedereen het mee eens. Van achter de publieksmicrofoon horen we dat zowel Nederland als de EU niet genoeg doen, en dat een rechter daar daarom wel een uitspraak over mag doen. "Als de politiek om de zoveel jaar haar beleid verandert, dan is dat een obstructie. Dus ik vind het zeer terecht dat die KlimaatZaak uitspraak gedaan is." Peeters is het daar mee eens: de politiek mag van haar een stuk besluitvaardiger en eenduidiger te werk gaan. De MEA's hadden wat haar betreft dan ook wel wat ambitieuzer mogen zijn. Kennis delen is stap een, maar dat brengt niet per definitie verandering met zich mee.